

Yttrande över SOU:2016:13 – Palett för ett stärkt civilsamhälle

Svenska ESF-rådet har fått möjlighet att yttra sig över rubricerade betänkande. Vårt svar begränsas till vårt uppdrag att förvalta Socialfonden och Fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt under perioden 2014-2020.

Vi välkomnar förslagets intention om att hitta tydliga former för att underlätta för civilsamhället. Förslaget är också intressant utifrån att det innehåller möjligheter att, inom ramen för socialfondsprogrammet, förstärka de arbetsmarknadspolitiska insatserna som syftar till att stärka individer som står långt ifrån eller har en svag förankring på arbetsmarknaden. Samtidigt vill vi uppmärksamma en utveckling där det offentligas ansvar att hantera samhällsliga utmaningar tenderar att förskjutas till att civilsamhället.

Utredningens uppdrag omfattar att undersöka möjligheterna att underlätta för civilsamhället att bedriva sin verksamhet, att utvecklas och att på så sätt bidra till demokrati, välfärd, folkhälsa, gemenskap och social sammanhållning. Utredningen ska även analysera och bedöma om organisationernas särart och ställning i förhållande till nationell lagstiftning och EU-rätt kan och bör utvecklas eller tydliggöras. Ett annat uppdrag är att lämna förslag på hur organisationernas möjligheter att delta i offentlig upphandling kan förbättras, samt undersöka behovet av ett samlat administrativt stöd till det civila samhällets organisationer. Utredningen förväntas även föreslå hur det civila samhällets villkor kan stärkas så att dess roll i demokratin kan värnas och utvecklas. Slutligen ska den föreslå åtgärder från det offentliga för att det civila samhällets organisationer i större omfattning ska nå ut till delar av befolkningen som står utanför det civila samhällets organisationer samt inom sina organisationer engagera en större mångfald människor.

Utredningen föreslår att statliga myndigheter inom ramen för sitt uppdrag ska ha kontakter och samråda med civilsamhället för att fånga in synpunkter och belysa frågan ur ett civilsamhälleligt perspektiv. Det ska finnas tydliga strukturer för dialog och inflytande på olika nivåer i samhället. En del uppdrag läggs på Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (Mucf) där myndigheten ska utreda vad som kan göras för att öka andelen underrepresenterade grupper deltagande i civilsamhället.

Mucf föreslås också få i uppdrag att skapa en webbplats där information om bland annat EU-fonder, eller länkar till EU-fonder finns. Idag finns, som utredningen nämner www.verksam.se www.sofisam.se och en gemensam webbplats för EU-fonderna www.eufonder.se Det skulle underlätta för civilsamhället att hitta information om alla struktur- och investeringsfonder om den sistnämnda webbplatsen länkades i de övriga två.

Utredningen berör områden som har betydelse för Socialfonden och dessa förslag kan öka civilsamhällets möjligheter att driva eller ingå i partnerskap i socialfondsfinansierade projekt. De områden som är av intresse för Socialfonden är:

- Civilsamhällets deltagande i etableringsprocessen
- Civilsamhällets insatser inom arbetsmarknadspolitiken
- Förslag som förbättrar civilsamhällets möjligheter att delta i socialfondsfinansierade projekt.

Två av utredningens förslag omfattar tillämpningen av LOU. Det ena förslaget är undantag för upphandling av sociala tjänster eller tjänster vars värde understiger tröskelvärdet 6,9 miljoner och som inte har gränsöverskridande intresse. Det andra berör möjligheten att reservera kontrakt för vissa tjänster som öppnas i EU direktivet för upphandling. Utredningen knyter an till Valfärdsutredningen (Fi 2015:2) som ska undersöka hur regelverket för upphandling av bland annat sociala tjänster kan förenklas och göras mer flexibelt samt föreslå insatser för att förbättra förutsättningarna för den idéburna sektorn i välfärden, inom ramen för upphandlingsrätten.

ESF-rådet förespråkar ett resultatbaserat arbetssätt där resultat och effekter ska utformas och formuleras i all verksamhet. Samtidigt kan det vara svårt att formulera relevanta kvalitetskrav som kan utvärderas på ett objektiva sätt. Det gäller då att ha rätt kompetens för att specificera komplexa tjänster och produkter i ett förfrågningsunderlag. Här finns det behov av kriterier som upphandlare kan använda för att fånga upp civilsamhällets mervärde, och säkerställa så att det civila samhället inte exkluderas. Erfarenheter från andra EU-länder kan användas där det finns krav på att upphandlare ska överväga ekonomiska, miljömässiga och sociala värden. En tydlig definition av begreppet "socialt ansvarsfull upphandling" skulle kunna underlätta i befintligt regelverk.

I utredningen framhålls att de statliga myndigheterna/organisationerna har stora kunskapsbrister vad det gäller civilsamhället i samband med upphandlingar. Utredningen visar också att det finns kunskapsluckor inom det civila samhället i upphandlingsfrågor samt att det finns begränsningar för dessa organisationer att medverka i offentliga upphandlingar. Utredningen föreslår att myndigheter kompetensutvecklas kring ämnet samt att de får i uppdrag att säkerställa att civilsamhällets organisationer deltar i arbetet med att utveckla kriterier för att fånga upp relevanta mervärden. Upphandlingsmyndigheten får då uppdraget att utarbeta en vägledning till upphandlande myndigheter samt organisera återkommande kompetensutveckling och nätverksträffar för alla berörda parter. Svenska ESF-rådet har ett eget ansvar att säkerställa att civilsamhället inte exkluderas i samband med utlysningar och projektplanering och genomförande.

I förslaget nämns att administrationen är oproportionerlig i förhållande till bidragsnivåerna. Här har ESF-rådet erfarenhet av fonsdamordning med de andra ESI-fonderna inom en rad områden, exempelvis kring hur projekt kan redovisa sina kostnader på ett förenklat sätt. Vi arbetar också ständigt med information kring ansökningar för att de ska vara enkla att förstå. Dessutom genomför vi informationsträffar dels kring förutsättningar inför ansökan, dels när de har blivit beviljade medel för att underlätta administrationen.

Utredningen behandlar även möjligheten att utveckla Idéburet offentligt partnerskap (IOP). Det är en samarbetsform som vuxit fram mellan det offentliga och det civila samhället. Det förekommer IOP inom verksamheter för exempelvis hemlösa, utsatta EU-medborgare, integrationsinsatser, stöd till personer med missbruk samt kvinnojourer.

IOP är en samverkansform som sprider sig och används av fler och fler kommuner och landsting i landet. Bedömningen som görs är att det är en samarbetsform som ligger mellan upphandling och bidrag. Ett antal kriterier finns uppställda, utarbetade av Forum för idéburna organisationer och granskade av jurister i Göteborgs kommun, som måste uppfyllas för att samarbetsformen skall kunna användas. IOP har samhällsnytta och ömsesidighet som ledstjärna åtskild från drivkrafter på en öppen marknad.

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

Bedömningen är att samarbetsformen är, om villkoren uppfylls, i enlighet med upphandlingsrätten. Modellen är dock juridiskt oprövad, det är inte klarlagt var gränserna går mellan IOP och otillåten direktupphandling, vilket gör att instrumentet hamnar i en gråzon av tolkningar om av vad som är beställning och måste upphandlas och vad som kan bli föremål för samverkan och kan ske i partnerskap. En juridisk tolkning av användningen av IOP skulle kunna underlätta för civilsamhället att delta i exempelvis socialfundsprojekt, vars insatser riktas till målgrupper som civilsamhället redan engagerar sig i och där medel från fonden ytterligare kan stödja civilsamhället i sitt arbete. Det är även viktigt att beakta att det finns risk att IOP gynnar aktörer som är relativt stora med goda etablerade kontakter medan andra mindre "kända" stängs ute då det inte alltid är transparent hur IOP genomförs.

Yttrandet har beslutats av ställföreträdande generaldirektören efter föredragning av analytikern Susanna Holzer. Underlaget har tagits fram samordnarna Susan Sundqvist-Pettersson och Anne-Marie Heikkilä samt analytikern Emilia Liljefrost.

Håkan Forsberg

Susanna Holzer